

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2009-4-116 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 09-33/732-170
Karar Tarihi : 15.7.2009

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI (Başkan V.)
Üyeler : Mehmet Akif ERSİN, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı
KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat
ÇETİNKAYA

B. RAPORTÖRLER : Esin AYGÜN, Gülçin DERE

C. ŞİKÂYET EDEN : Cihan-Eralpler Oto. End. San. ve Tic. A.Ş.
Temsilcisi: Av. Hakan AKÇAR
Balmumcu İBA Blokları No:8/8 Beşiktaş/İstanbul

20 **D. ŞİKÂYET EDİLEN:** Yüce Auto Motorlu Araçlar Tic. A.Ş.
E5 Karayolu Fil Yokuşu No:24 Maltepe/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: Yetkili servis ve yetkili satıcılık anlaşmaları ile bu anlaşmalara ilişkin feshi ihbar süresinin yapılan harcama ve yatırımları geri kazandırmayacak ve rekabet etme haklarını kullanmaya imkân vermeyecek kadar kısa tutulduğu ve böylece Yüce Auto Motorlu Araçlar Tic. A.Ş. (Yüce Oto)'nin 1998/3 sayılı Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nde öngörülen yükümlülüklerine aykırı davranmak suretiyle 4054 sayılı rekabetin Korunması Hakkında Kanunu ihlal ettiği iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikâyet başvurusunda;

- Şikâyetçi ile Yüce Oto arasında 19.2.2001 tarihinde Skoda markalı motorlu kara taşıtlarının ve yedek parçalarının Gaziantep bölgesinde servis, bakım ve onarım hizmetlerinin yürütülmesi konusunda Servis ve Bakım Hizmetleri Sözleşmesi imzalandığı, bu tarihten sekiz ay sonra taraflar arasında yetkili satıcılığın da üstlenilmesi konusunda sözlü olarak anlaşmaya varıldığı,

40 - Bununla birlikte Yüce Oto tarafından her iki anlaşmanın da Servis ve Bakım Hizmetleri Sözleşmesi'nin 19. ve 22. maddelerine dayanılarak ve 6 aylık feshi ihbar süresi tanınarak 31.12.2004 tarihi itibarıyla sebep gösterilmeksizin, tek taraflı olarak feshedildiği,

09-33/732-170

- Yüce Oto'nun feshi ihbar süresinde, başvuru sahibini iş yapamaz hale getirecek uygulamalarda bulunduğu,

50 - Şikâyetçinin Skoda markalı motorlu kara taşıtları ve yedek parçalarını satmak konusunda 5.6.2001-31.12.2004 tarihleri arasında her yıl düzenli olarak yetki belgesi ile yetkilendirilmiş olsa da istediği şartlarda araç satamadığı, Yüce Oto'nun, kendisinden koyduğu kotaları tutturması, teminat mektubu, plaza inşaatı ve yatırım taleplerinde bulunduğu ve bu taleplerin şikâyetçi tarafından yerine getirildiği; bu şartlar altında tarafların 2001 yılında sadece bir yıl için sözleşme akdetme iradesini taşıdıklarının kabul edilemeyeceği ve bu sebeple anılan yetkili satıcılık sözleşmesinin belirsiz süreli olduğu ve 6 aylık feshi ihbar süresi verilerek feshedilemeyeceği,

- Yetkili Satıcılık Sözleşmesi'nin belirsiz süreli olması sebebiyle 1998/3 sayılı Tebliğ gereğince bu sözleşme için tanınması gereken feshi ihbar süresinin 6 ay değil, 2 yıl olması gerektiği ve böylece Yüce Oto'nun 1998/3 sayılı Tebliğ'de öngörülen yükümlülüklerine aykırı davranmak suretiyle 4054 sayılı Kanunu ihlal ettiği

60 iddia edilerek konunun 4054 sayılı Kanun kapsamında incelenmesi talep edilmiştir.

G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 4.6.2009 tarih ve 3914 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 18.6.2009 tarih ve 2009-4-116/BN-09-MHA sayılı Bilgi Notu, 24.6.2009 tarih ve 09-30 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 6. maddelerinin ihlaline ilişkin bir soruşturma açılmasına gerek olup olmadığının belirlenmesi amacıyla, Kanun'un 40/1. maddesi uyarınca önaraştırma yapılmasına 09-30/638-M sayı ile karar verilmiştir.

70 İlgili karar uyarınca düzenlenen 10.7.2009 tarih ve 2009-4-116/ÖA-09-EA sayılı Önaraştırma Raporu aynı tarih ve REK.0.08.00.00-110/227 sayılı Başkanlık önergesi ile 09-33 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ: İlgili Rapor'da; taraflar arasındaki anlaşmayı 1998/3 sayılı Tebliğ kapsamı dışına çıkaran hükümlerin bulunduğu, ancak anılan hükümlerin açık rekabet ihlali olarak nitelendirilemeyeceği, dolayısıyla hâlihazırda sona ermiş bulunan ve 4054 sayılı Kanun'u açık olarak ihlal etmeyen anlaşma ile ilgili olarak soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı görüşüne yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

80

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. İlgili Ürün Pazarı

Hakkında önaraştırma yapılan Yüce Oto bayilik ağı vasıtasıyla Türkiye çapında Skoda markalı araçların ve yedek parçaların dağıtımını gerçekleştiren distribütör firmadır. Yüce Oto bayileri ise Skoda markalı araçların ve yedek parçaların satışı, satış sonrası yedek parça, bakım ve onarım hizmetlerini vermektedir. Yüce

90 Oto'nun bayileri ile akdettiği anlaşmalar çerçevesinde ilgili ürün pazarları, "yeni motorlu taşıtların dağıtım, satışı ve pazarlaması" ve "Skoda marka motorlu taşıtların satış sonrası yedek parça, bakım ve onarım hizmetleri" olarak tespit edilmiştir.

1.1.2. İlgili Coğrafi Pazar

İlgili ürün olarak tespit edilen araçların ülke genelinde herhangi bir engelle karşılaşmadan arz ve talep edilmesi dolayısı ile coğrafi pazar "Türkiye" olarak belirlenmiştir.

1.2. Değerlendirme

100 Dilekçe ve eklerinin incelenmesi sonucunda; şikâyet konusunun esas itibarıyla, yetkili servis ve yetkili satıcılık anlaşmalarına ilişkin feshi ihbar süresinin yapılan harcama ve yatırımları geri kazandırmayacak ve rekabet etme haklarını kullanmaya imkân vermeyecek kadar kısa tutulduğu ve böylece Yüce Oto'nun 1998/3 sayılı Tebliğ'de öngörülen yükümlülüklerine aykırı davranmak suretiyle 4054 sayılı Kanunu ihlal ettiği iddiasına dayandığı anlaşılmıştır.

110 Cihan-Eralpler Oto. End. San. ve Tic. A.Ş. (Cihan-Eralpler) ile Yüce Oto arasında 19.2.2001 tarihinde Servis ve Bakım Hizmetleri Sözleşmesi'nin imzalandığı ve şikâyetçinin bu sözleşmeye istinaden yetkili servis olarak faaliyet gösterdiği görülmektedir. Yetkili satıcılık konusunda ise taraflar arasında yazılı bir sözleşme bulunmamakla birlikte, bir yıllık sürelerle Cihan-Eralpler'in yetkilendirildiği ve imzalanan "Ek Protokol" başlıklı belge ile de bayilik kapsamında yapılacak kampanyalı satışların koşullarının düzenlendiği anlaşılmaktadır. Esasen, Yüce Oto da bayilik ilişkisini inkâr etmemekte, böyle bir sözleşme kurulduğunu kabul etmektedir. Zira Yüce Oto tarafından gönderilen fesih ihtarnamesinde taraflar arasında akdedilmiş bulunan yetkili satıcılık, servis ve bakım hizmetlerine ilişkin sözleşmelerin 31.12.2004 tarihinde feshedilmiş olacağı bildirilmiştir. Bilindiği üzere, 1998/3 sayılı Tebliğ'de öngörülen koşulları sağlayan motorlu taşıtlar dağıtım ve servis anlaşmaları ilgili Kanun maddesi hükümlerinin uygulanmasından grup olarak muaf tutulmaktadır. Şikâyete konu dağıtım ve servis anlaşmaları da Skoda marka motorlu araç ve yedek parçalarının 120 Gaziantep bölgesinde dağıtım ve servisine ilişkin olup, 1998/3 sayılı Tebliğ çerçevesinde incelenebilecek nitelikte anlaşmalardır.

130 Yukarıda değinildiği üzere şikâyet esas itibarıyla, Yüce Oto'nun Cihan-Eralpler'in yetkili servis ve yetkili satıcılık sözleşmelerini 1998/3 sayılı Tebliğe aykırı feshi ihbar süreleri vererek feshettiği iddiasına dayanmaktadır. Dolayısıyla şikâyete esas teşkil eden sözleşme ve feshi ihbar sürelerinin 1998/3 sayılı Tebliğe uygun olup olmadığı, her iki sözleşme bakımından değerlendirilmelidir. Servis ve Bakım Hizmetleri Sözleşmesi'nin "Sözleşmenin Sona Ermesi" başlıklı 19. maddesinde; Sözleşme'nin taraflardan herhangi birisi tarafından en az altı ay önceden feshi ihbarda bulunmak suretiyle sona erdirilebileceği hüküm altına alınmıştır. "Sözleşme Süresi" başlıklı 22. maddede Sözleşme'nin imzalandığı tarihten itibaren 1 yıl süre ile geçerli olduğu ve sona erme tarihinden 6 ay önceden taraflardan birinin yazı ile feshi ihbar etmemesi halinde, sözleşmenin 1 sene için

ve aynı şartlarla uzatılmış sayılacağı ve aynı esasın ileriki yıllar için de cari olduğu düzenlenmiştir. Yetkili satıcılık konusunda ise yukarıda da belirtildiği gibi taraflar arasında yazılı bir sözleşme bulunmamasıyla birlikte, bir yıllık sürelerle şikâyetçinin yetkilendirildiği anlaşılmaktadır.

1998/3 sayılı Tebliğ'in "Muafiyet Verilebilmesi İçin Uyulması Zorunlu Haller" başlıklı 2000/3 sayılı Tebliğ ile değişik 6. maddesinin ikinci fıkrası, motorlu taşıtlar dağıtım ve servis anlaşmalarının sürelerini düzenlemektedir.

140 Buna göre;

"Satıcının bu Tebliğin 5'inci maddesinin (a) bendinde öngörülen dağıtım ve hizmet yapısını iyileştirme yükümlülüğünün olduğu hallerde, ancak şu koşullarla muafiyet uygulanır:

...

"b) (Değişik: 2000/3 sayılı Rekabet Kurulu Tebliği; RG-04.10.2000, 24190). Belirsiz süreli anlaşmalarda yer alacak feshi ihbar süresinin, her iki taraf için en az iki yıl olması; ancak sağlayıcının anlaşmaya son vermesi halinde kanundan veya anlaşmadan dolayı uygun bir tazminat ödemek zorunda olduğu veya satıcının dağıtım sistemine ilk kez girdiği ve anlaşma süresinin veya anlaşmanın olağan feshi ihbar süresinin bu satıcı tarafından ilk kez kabul edildiği hallerde bu sürenin asgari bir yıl olması,

c) (Değişik: 2000/3 sayılı Rekabet Kurulu Tebliği; RG-04.10.2000, 24190). Belirli süreli anlaşmalarda ise, anlaşma süresinin en az beş yıl olması ve anlaşmada yer alacak olan yenilemeye isteğini anlaşmanın sona ermesinden asgari altı ay önce bildirmeyi her iki tarafın da kabul etmesi"

hükümleri ile sözleşme süreleri ve bu çerçevede uygulanacak feshi ihbar süreleri belirlenmiştir.

160 Bu çerçevede önaraştırma konusu taraflar arasındaki dağıtım ve servis anlaşmalarına bakıldığında, Servis ve Bakım Hizmetleri Sözleşmesi'nin 1 yıl için akdedildiği, Dağıtım Anlaşması'nın ise sözlü olarak akdedilmekle beraber şikâyetçinin 5.6.2001-31.12.2004 tarihleri arasında her yıl düzenli olarak Skoda markalı motorlu kara taşıtları ve yedek parçalarının satışı konusunda yetki belgesi düzenlenerek yetkilendirildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda, 1998/3 sayılı Tebliğin öngördüğü grup muafiyetinden yararlanabilmesi için her iki anlaşmanın da Tebliğ'in öngördüğü süreye ilişkin koşulları birlikte karşılaması gerekmektedir. Zira 1998/3 sayılı Tebliğ "sadece dağıtım ve servisin birlikte" olduğu anlaşmaları kapsamına almaktadır. Oysa inceleme konusu dosyada şikâyetçinin iddia ettiği gibi yetkili satıcılık sözleşmesinin belirsiz süreli olarak akdedildiği kabul edilse bile, servis anlaşması 1 yıl süreli akdedilmiştir. Bilindiği üzere, anlaşmaların 170 1998/3 sayılı Tebliğin öngördüğü grup muafiyetinden yararlanabilmesi için belirli süreli anlaşmaların en az 5 yıl süreyle akdedilmesi gerekmektedir. Bu sebeple, anılan anlaşmaların her ikisi de süre bakımından Tebliğ'in 6. maddesine aykırılık taşımakta olup, her iki anlaşmanın da Tebliğin öngördüğü grup muafiyetinden yararlanabilmesi mümkün bulunmamaktadır.

180 Bu bağlamda değerlendirilmesi gereken husus sözleşme sürelerinin 1998/3 sayılı Tebliğ'e aykırı olarak düzenlenmiş olmasının ve "Servis ve Bakım Hizmetleri Sözleşmesi"nde yer alan rekabet yasağı maddesinin 1998/3 sayılı Tebliğ ile kısmi uyumsuzluğunun, inceleme konusu özelinde tek başına soruşturma açmayı gerektirip gerektirmediğidir. Motorlu taşıtlar sektörüne özgü olarak çıkarılan grup muafiyeti tebliğleri yetkili satıcıların güçlü konumda olan sağlayıcılar karşısında korunması amacıyla esasen rekabet hukuku ile ilgisi bulunmayan bazı hükümler de içermektedir. Söz konusu hükümler esas itibarıyla rekabeti kısıtlayıcı nitelik taşımamakta, rekabetçi ve yenilikçi bir dağıtım sisteminin ancak güçlü bir bayilik yapısı ile mümkün olabileceği anlayışını yansıtmaktadır. Mevzuatında da söz konusu sözleşmelerin sürelerine ve feshedilmelerine ilişkin olarak bir takım koşullar bulunmaktadır. Taraflar arasındaki sözleşmenin ilişkide güçlü konumda bulunan sağlayıcı tarafından kolayca feshedilmemesi ve yetkili satıcıların yapmış oldukları yatırımların karşılığının alabilmeleri için belirli bir süre sözleşmenin yürürlükte kalması gerektiği düşüncesi bu hükümlerin gerekçesini oluşturmaktadır.

190 Gerek 1998/3 sayılı Tebliğ'de gerekse 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nde sözleşmelerin sürelerine ve feshi ihbara ilişkin koşullar anlaşmaların grup muafiyetinden yararlanabilmesi için uyulması gereken haller arasında yer almaktadır. Söz konusu hükümler, muafiyetin önkoşulu olmakla birlikte, açık rekabet ihlali niteliğini taşımadıkları şüphesizdir. Bunun yanı sıra, diğer hükümleri 1998/3 sayılı Tebliğ'e uygun olan bayilik sözleşmesinin yürürlükten kalkmış olduğu da dikkate alındığında, rekabet kısıtlaması niteliği taşımayan bir hükme yönelik olarak soruşturma açılmasına gerek bulunmadığı kanaatine varılmıştır.

200 Öte yandan, Servis ve Bakım Hizmetleri Sözleşmesi'nin "Rekabet Yasağı" başlıklı 15. maddesinde yer alan;

"15.1(.....TİCARİ SIR.....)"

220 hallerinin, Tebliğ'in "Grup Muafiyeti Kapsamına Giren Yükümlülükler" başlıklı 4. maddesinin b-5 bendinde yer alan "Anlaşma konusu mallarla aynı kalitede olmayan başka yedek parçaları satmama, tamir ve bakımda kullanmama yükümlülüğü", 5. maddesi (g) bendinde yer alan "Anlaşma konusu mallara verilen garantili servislerde, ücretsiz servislerde ve geri çağırmada sadece anlaşma kapsamına giren yedek parçaları kullanma yükümlülüğü", 5. maddesi (h) bendinde yer alan "Anlaşma konusu malların bakım ve onarımında başka kaynaklardan elde edilen yedek parçaların da kullanabileceğini müşterilere önceden duyurma yükümlülüğü" ve 5. maddesi (i) bendinde yer alan "Anlaşma konusu malların bakım ve onarımında başka kaynaklardan gelen yedek parçalar kullanılmışsa bundan müşterileri haberdar etme yükümlülüğü" hükümleri ile paralellik arz ettiği belirlenmiştir.

230 Bununla birlikte, (.....TİCARİ SIR.....) hükmünün, 1998/3 sayılı Tebliğ'in 4. maddesi b-2 bendinde yer alan "Anlaşma konusu malları ve rakip malları üretmeme yükümlülüğü" hükmünden daha geniş olduğu, zira anlaşma konusuna girmeyen ürünleri de içerdiği anlaşılmaktadır. Buna ek olarak rekabet yasağının sözleşmeden sonraki bir yılı içerecek şekilde düzenlendiği görülmektedir.

240 Netice itibarıyla, rekabet etmeme hükmü bakımından, "Servis ve Bakım Hizmetleri Sözleşmesi"nde yedek parça kullanımına ilişkin olarak getirilen düzenlemelerin genel olarak 1998/3 sayılı Tebliğ ile uyumlu olduğu anlaşılmıştır. Tebliğ kapsamı dışına çıkan, anlaşma konusu mallar dışındaki mallar bakımından getirilen rekabet yasağı ise uygulanmasına son verilmiş bir anlaşmada yer alması ve açık ihlal niteliği taşımasıyla soruşturma açılmasını gerektirecek bir kısıtlama değildir.

Servis ve Bakım Hizmetleri Sözleşmesi'nin "Yedek Parça Stokları" başlıklı 13.1. maddesi;

"(.....TİCARİ SIR.....)..."

250 şeklidir. Söz konusu düzenleme 1998/3 sayılı Tebliğ'in "Grup Muafiyeti Kapsamına Giren Diğer Yükümlülükler" başlıklı 5. maddesinin (c) bendinde yer alan "Taraflar arasında anlaşmayla belirlenmiş olan veya anlaşmazlık halinde uzman bir üçüncü kişi tarafından, kendi bölgesindeki önceki satışlar ve tahmini satışlar dikkate alınarak tespit edilmiş olan asgari miktardaki anlaşma konusu malı, tespit edilmiş sürede anlaşma bölgesi içinde satmak için çaba gösterme yükümlülüğü" ve aynı maddenin (d) bendinde yer alan "c bendinde belirtilen usule göre tespit edilmiş miktarda anlaşma konusu malları stokta bulundurma yükümlülüğü." hükümleri ile uyumludur. Zira Tebliğin 5. maddesinde Tebliğ'de öngörülen muafiyetin maddede belirtilen koşul ve yükümlülüklerin satıcı tarafından yüklenilmesi halinde de uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu çerçevede stok yükümlülüklerinin belirlenmesinde öngörülen yöntemin Tebliğ ile uyumlu olduğu anlaşılmıştır.

09-33/732-170

260 Son olarak, sağlayıcı tarafından gerçekleştirilen fesih işleminin haklı olup olmadığının değerlendirmesinin ve feshi ihbar sũresinde başvuru sahibini iř yapamaz hale getirecek uygulamalarda bulunduğu iddialarının da gũrevli yargı yerlerince değerlendirilebileceği kanaatine varılmıştır. Nitekim konunun yargıya intikal ettiği başvuru dilekçesinin ve eklerinin incelenmesinden anlaşılmaktadır.

J. SONUÇ

Dũzenlenen rapora ve dosya kapsamına gũre; başvuru konusu iddialara ilişkin olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca Yũce Motorlu Araçlar Tic. A.ř. hakkında soruşturma açılmasına gerek bulunmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.